

A gyógyszerészet helye és szerepe az egészségügyi ellátásban Magyarországon*

DR. STENSZKY ERNŐ

A szerző munkájában a gyógyszerészet, ill. ezen belül a gyógyszerészek helyét és szerepét igyekeznek bemutatni. Az állami feladatot ellátó egészségügyi szolgálat felöleli az egészségügyi ellátás egész területét, amely feladatot csak team-munkával lehet ellátni. Ebben szorosan kapcsolódnak, kiegészítik egymást az orvosi és gyógyszerészi szolgáltatások. Ez a kapcsolatrendszer az egészségügyi szolgáltatásokon belül egyre jobban erősödik mind a járóbeteg, mind a fekvőbeteg ellátásban. Elengedhetetlen, hogy a gyógyszerész és orvos munkája összehangolt legyen.

Magyarországon az egészségügyi ellátás állami feladat. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az állam minden állampolgár számára biztosítja az ingyenes egészségügyi ellátás, és ezen belül a csaknem ingyenes gyógyszerellátás feltételeit.

A gyógyítás, a megelőzéstől a diagnózis felállításán és a terápián keresztül a gondozásig, minden területen team-munka, amelyben a gyógyszerészek is megvan a jól meghatározott szerepe. Statisztikai adatok szerint a járóbetegellátás orvosi szolgálatát évente közel 200 milliószor veszik igénybe, s közel 100 ezer kórházi ágyon kb. 2 millió beteget kezelnek. Ezekhez a munkákhoz szükségszerűen kapcsolódnak a gyógyszerészi szolgáltatások. Számításaink alapján hazánkban folyamatosan 3–3,5 millióan szednek gyógyszert, részben orvosi előírás, részben saját elhatározásuk és igényük alapján.

A gyógyszerész egyrészt a gyógyító terápiát meghatározó team-tagjaként részt vesz a fekvőbetegellátásban, másrészt végzi a gyógyszerkészítést, a gyógyszerellenőrzést és expedálás munkáját, felhasználva eközben a tudománynak minden olyan ágát, mely közvetlenül, vagy közvetve kapcsolatban van a gyógyszerrel és az azzal való gyógyítással. Ez a kapcsolatrendszer egyre erősebb lesz a gyakorlatban is, mind a járóbeteg, mind a fekvőbeteg-ellátásban. A gyógyszertárak egyre inkább olyan egészségügyi centrummá válnak, melyek a körzetükben működő orvosokkal összehangolva végzik munkájukat. Ugyanakkor keresik a lakossággal, a betegekkel való együttműködés legmegfelelőbb formáját is, mely egyik legfontosabb feltétele az eredményes gyógyításnak.

A magyar egészségügy legfelsőbb irányító szerve az Egészségügyi Minisztérium, ahol a Gyógyszerészeti Főosztály szervezi és koordinálja a gyógyszerellátás feladatait. Ehhez a munkához alapul szolgál az 1972-ben életbe lépett egészségügyi törvény, melynek értelmében a gyógyszerellátás állami feladat és a gyógyszertárak egészségügyi szervek.

A gyógyszerészek száma csaknem 5 ezer és közülük mintegy 4 ezren dolgoznak az egészségügy

területén. Mintegy 1000 gyógyszerész tevékenykedik a gyógyszeriparban, a különböző kutató laboratóriumokban, az oktatásban, stb.

A lakosság gyógyszerellátása a járó- és a fekvőbetegellátás keretei között történik. A járóbeteg gyógyszerellátását az ún. közforgalmú gyógyszertárak végzik, amelyek 1950 óta állami tulajdonban vannak. Ennek a megteremtése tovább erősítette a gyógyszerészi munka egészségügyi jellegét.

Az azonos szolgálat és az azonos feladat egyre jobban elmélyíti a gyógyszerész, az orvos, valamint a beteg közötti együttműködést. A gyógyítás ma már team-munka, amely a járóbetegellátásban az orvos és a gyógyszerész együttműködésében jelentkezik. Ehhez a csoporthoz hozzátartozik a beteg vagy hozzátartozója is, akinek tudatos együttműködése nélkülözhetetlen. Így alakul és formálódik az orvosi és a gyógyszerészi munka, melyek nemcsak összefonódnak, hanem ugyanakkor ki is egészítik egymást. E közös munkán belül az orvos feladata: a diagnosztika, a terápia, a gondozás, stb. A gyógyszerész feladata: a gyógyításhoz szükséges gyógyszerek ismerete, vizsgálata, készítése, stb. Mindkettőjük feladata: a beteg figyelemmel kísérése, a tanácsadás. Ebben a gyógyítási láncban a gyógyszerész az utolsó összekötő kapocs az egészségügyi szolgálat és a beteg között. A járóbetegellátás városi és községi egyaránt az orvos és gyógyszerész gyakorlatilag azonos népességesoport életét kíséri végig hosszú időn keresztül. Közösnek vesznek részt az egészséges életforma kialakításában, a betegségek felderítésében, a szükséges terápia megállapításában, a gondozásban, stb. Párhuzamosan adnak tanácsot. Ezért elengedhetetlen, hogy munkájuk minden területen összehangolt legyen. Ennek az összehangolt munkának az utóbbi években tovább nőtt a jelentősége. Egy 1977-ben életbe lépett rendelet bizonyos fokig megkönnyítette a gyógyszerhez való hozzájutás lehetőségét, amelynek következtében a gyógyszerek elég nagy részét orvosi vény nélkül, vagy egy orvosi vényre többször is meg lehet kapni a gyógyszertárakban. Ezen gyógyszerek kiváltásánál különösen szükség van arra, hogy a gyógyszerész ismerje a beteget, ismerje a betegségét, és ismerje a gyógyító orvos gyógyszerterápiás elveit és gyakorlatát. E munka összehangolására és a gyakorlatban történő megvalósítására az Egészségügyi Minisztérium 1958-ban egy egész országot behálózó gyógyszerismertetői (információs) hálózatot hozott létre, melynek tagjai gyógyszerészek. Feladatuk egyrészt a kapcsolatteremtés és ennek fo-

* Elhangzott a Nemzetközi Gyógyszerész Szövetség 1984. szeptember 3–7. között Budapesten tartott 44. kongresszusán.

lyamatos fenntartása a gyógyszerészek és orvosok között, másrészt a gyógyítással, a gyógyszerekkel, valamint a terápiás eljárásokkal kapcsolatos információk eljuttatása az orvosokhoz.

E hálózat munkájának irányítását az Országos Gyógyszerészeti Intézet, valamint az egyes megyei tanácsok főgyógyszerészei végzik. A hálózat egyre szélesedik és az információk kapcsolat gyakorlatilag ma már minden orvossal megvalósult. Ennek az irányzatnak fontosságát és gyakorlati jelentőségét igazolja az orvosokból és gyógyszerészekből álló Központi Gyógyyszerterápiás Bizottság létrehozása is. Ez a bizottság az Országos Gyógyszerészeti Intézet véleményező és tanácsadó szerve, valamennyi, a humán gyógyszerek rendelkezésével, kiadásával, felhasználásával, vagyis a korszerű gyógyszerterápiás elvek érvényesítésével kapcsolatos kérdésben. Az utóbbi években már megyei szintű gyógyszerterápiás bizottságok is működnek, melyek a gyógyszerügyi központok bevonásával ún. gyógyszerutilizációs munkát végeznek. A gyógyszerészek munkája ezeken a feladatokon keresztül is egyre jobban kapcsolódik a közvetlen gyógyításhoz.

Az ország 19 megyéjében és a fővárosban 1460 ún. közforgalmú gyógyszerár működik. Egy gyógyszerártra átlagosan kb. 7400 lakos jut, ezekben dolgozó gyógyszerészek száma 3600, így tehát egy gyógyszerész átlagosan kb. 3000 lakos gyógyszerellátását végzi. Vannak olyan számítások, hogy a járóbetegellátásban az ideális arány egy gyógyszerészre 2500 lakos lenne, ez azonban a jelenlegi gyógyszerész létszám mellett csak távlati terv lehet. A lakosok gyógyszerellátását a gyógyszerárak mellett ún. kézigyógyszerárak is segítik. Minden olyan községben, ahol orvos működik, de gyógyszerár nincs, az orvos köteles a kézigyógyszerárakat kezelni. Így a betegek sürgős esetben azonnal gyógyszerhez juthatnak. A gyógyszerügyi hálózat országos elosztása olyan, hogy a betegek általában 10—15 km-en belül gyógyszerárhoz és kb. 1—3 km-en belül kézigyógyszerárhoz juthatnak.

Számításaink alapján a járóbeteg-ellátásban évenként egy lakosra 35 doboz gyári készítmény és kb. 5 dózis gyógyszerárban elkészített magisztrális gyógyszer jut. Az egészségügyi szervek ezt a gyógyszerterménységet általában soknak tartják. A gyógyszerekkel való visszaélés, a túlzott gyógyszerfogyasztás ellen szervezett munkát elsősorban a helyes gyógyszeres terápia alkalmazása érdekében végezzük. E munka már összefügg az egészséges életre való neveléssel is, mely ugyancsak közös feladata gyógyszerésznek, orvosnak egyaránt.

A gyógyszerellátás, a gyógyszerészi munka szervezése, ellenőrzése a megyei (fővárosi) tanácsok gyógyszerügyi központjainak a feladata, melyek saját gyógyszerkészítő- és ellenőrző laboratóriumai, valamint gyógyszerárak útján végzik a betegek gyógyszerellátását. Ezek a központok számos egyéb szakmai és egészségügyi feladatot is ellátnak; így válnak a gyógyszerellátás bázisintézményeivé.

A gyógyszerészi munka a megyei tanácsok szintjén is képviselést kap, ahol a megyei főorvos mellett megyei főgyógyszerész dolgozik.

Az egyes megyei központok az adott megye területének nagyságától és a lakosság számától függően 30—110 gyógyszerárval rendelkeznek. A gyógyszerárak száma a fővárosban 205. Minden központ önálló gyógyszerárakkal, gyógyszerkészítő, gyógyszerellenőrző laboratóriummal és kb. annyi gyógyszerárval rendelkezik, hogy minden 7000—7500 lakosra jusson egy gyógyszerár. A gyógyszerárak fejlesztésének, munkájuk szervezésénél az az elvünk, hogy valamennyi gyógyszerár lehetőleg azonos szinten működjön. Így tudunk minden lakosnak azonos szintű gyógyszerellátást biztosítani.

A gyógyszerészi munka szerves része a társintézményekkel való kapcsolatteremtés, a lakosok informálása, és a különböző szintű oktatások elvégzése (egyetemi hallgatók oktatása, államvizsga előtt álló gyógyszerészképzettek gyakorlati oktatása, szakgyógyszerész jelöltek oktatása, stb.). E feladatok elvégzése, valamint a gyógyszerárakban folyó nevelő-kutató munka érdekében az orvostudományi egyetemek gyógyszerésztudományi karai és a gyógyszerügyi központok között konkrét feladatokat tartalmazó munkakapcsolat jött létre, mely kölcsönösen hasznos együttműködést, tapasztalatcserét, tanulmányutakat biztosít.

A gyógyszerellátás másik szervezeti formája a fekvőbeteg intézmények gyógyszerár hálózata. Jelenleg 70 intézeti gyógyszerár és 60 intézeti kiegészítő gyógyszerár működik. Az intézeti gyógyszerészek száma 400, akik egyre aktívabban és szervezettebben vesznek részt a kórház gyógyító munkájában. Növekszik a klinikákon és a betegosztályokon dolgozó gyógyszerészek száma is, akik szaktudásukkal, szaktanácsaikkal egyre jobban tagjaivá válnak a gyógyító csoportnak.

Tisztelt kongresszus!

Előadásomban a magyar gyógyszerészet, illetve ezen belül a gyógyszerészek helyét és szerepét igyekeztem bemutatni.

Mi gyógyszerészek úgy érezzük, hogy a munkánkkal, szaktudásunkkal ott vagyunk a gyógyító munka minden területén. Jelenlétünk — melyet nemcsak az egészségügyi szolgálat többi területe, hanem a lakosság is egyre jobban érezhet — napról-napra fontosabb és jelentősebb lesz mindenütt, ahol gyógyszerészképzésre van szükség. Így: a gyógyszerkutatásban, a gyógyszerkészítésben, gyógyszergyártásban, a gyógyszervizsgálatokban és ellenőrzésekben, az oktatásban, a gyógyszerelosztásban és a gyógyszeres szakszerű ismertetésében egyaránt.

д-р З. Штенски: Место и роль фармации в медицинском обслуживании Венгрии

Автор в своей работе старается представить место и роль фармации, в том числе и фармацевтов. Медицинская служба выполняющая государственную роль охватывает всю область медицинского обслуживания, которую можно выполнить только групповой работой. В этой тесно связаны, дополняют друг

друга медицинское и фармацевтическое обслуживание. Эта система связей в рамках медицинского обслуживания все больше усиливается как в обслуживании амбулаторных, так и госпитализированных больных.

E. Stenszky: *The position and role of pharmacy in the Hungarian health care.*

Author gives a presentation about the position and role of pharmacy or rather of pharmacists in the Hungarian health care. The health service, which belongs to the sphere of authority of the state, comprehends the whole field of health care. This task can be carried out only by team work. Thus the medical and pharmaceutical services are closely interrelated, they complement each other. This relationsystem is becoming more intense in the health care of the up-patients as well as of the bed-patients.

E. Stenszky: *Der Bereich und die Rolle der Pharmazeutik in der Gesundheitsversorgung in Ungarn.*

Der Verfasser bemüht sich in seiner Arbeit den Bereich und die Rolle der Pharmazeutik und der Phar-

mazisten vor zu stellen. Der Gesundheitsdienst als staatliche Aufgabe umfasst das ganze Gebiet der Gesundheitsversorgung, welche nur mit Team-Arbeit versorgbar ist. In dieser Arbeit sind die ärztlichen und pharmazistischen Lieferungen eng verbunden. Diese Verbindungssystem wird immer stärker in den Gesundheitslieferungen, sowohl bei den ambulanten als auch bei den daniederliegenden Kranken sein.

★ *Resumo en Esperanto:*

D-ro E. Stenszky: *La loko kaj rolo de la farmacio en la medicina prizorgado en Hungario*

La aŭtoro en sia laboro provas prezenti la lokon kaj rolon de la farmacio, tio estas en ĝi tiujn de la farmaciistoj. La sanitara servo-prizorganta ŝtatan taskon — ĉirkaŭtenas la tutan teronon de la medicina prizorgado, kaj tiun ĉi taskon oni povas plenumi nur helpe de teama laboro. En tiu ĉi laboro streĉe kroĉiĝas kaj kompletigas unu la alian la kuracistaj kaj farmaciistaj disponigoj. Tiu ĉi interrilato-sistemo ene de la sanitara disponigo, ĉiam pli fortiĝas kaj en la ambulatoria kaj en la hospitala prizorgado.

(Hajdú-Bihar megyei Tanács Gyógyszertári Központja Debrecen, Dóczy J. u. 36. sz. 4002 Pf.: 38.)

Erkezett: 1984. X. 18.

**Füst nélkül
kellemesebb**

